

РОЛЬ ЗАРУБІЖНИХ НАУКОВИХ ЦЕНТРІВ З ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА МІЖНАРОДНОЇ ОСВІТИ У РОЗВИТКУ КОМПАРАТИВІСТИКИ

Артем Теодорович

Подается стисла історія становлення зарубіжних національних та міжнародних координуючих осередків педагогічної компаративістики, аналізуються основні напрямки та результати їхньої діяльності. Особливу увагу приділено методологічним засадам функціонування Міжнародної Ради порівняльно-педагогічних товариств.

Ключові слова: порівняльна педагогіка, зарубіжні наукові осередки, міжнародна освіта, становлення, розвиток, досвід.

В умовах суперечливих тенденцій глобалізації та регіоналізації зростає потреба у систематичному аналізі освітніх явищ і процесів як у різних регіонах України, так і в зарубіжних країнах. У зв'язку з цим значний інтерес становить доробок педагогів-компаративістів, які вивчають і порівнюють освітні системи у різних країнах світу і надають науково обґрунтовані висновки щодо особливостей їх розбудови.

Метою статті є стислий аналіз діяльності наукових і координуючих осередків у галузі порівняльно-педагогічних досліджень і сприяння налагодженню контактів вітчизняних науковців-компаративістів із зарубіжними колегами.

Організаційному забезпеченню обміну науково-практичним досвідом у світовому масштабі компаративісти мають завдячувати фахівцям із Північної Америки. Саме там у 1970 році на I конгресі було утворено Міжнародну Раду порівняльно-педагогічних товариств (The World Council of Comparative Education Societies) для координації міжнародних досліджень у галузі порівняльної та міжнародної освіти. Міжнародна Рада порівняльно-педагогічних товариств (МРПТТ) є громадською організацією, що діє під егідою ЮНЕСКО. Рада керує дослідницькими проектами, залучаючи науковців різних країн. Нині спільні наукові програми стосуються теорії та методики міжнародної освіти, гендерної педагогіки, педагогічної освіти, освіти заради миру та справедливості тощо. Результатом цієї діяльності є реєстрація та організація досліджень у галузі порівняльної педагогіки. Підвищенню її ефективності сприяє спрямування зусиль науковців на розгляд ідентичних проблем за різних соціально-економічних умов. Невід'ємною частиною цих дослідницьких проектів є поширення освіти з метою міжнародного співробітництва в інтересах миру, дотримання прав людини та взаємоповаги між країнами.

Про зацікавленість світової наукової громадськості у розробці компаративістської проблематики свідчить географія проведення конгресів МРППТ: лише Канада приймала форум двічі, решта ж конгресів проводились у різних країнах світу: Швейцарії, Великобританії, Японії, Франції, Бразилії, Чехії, Австралії, ПАР, Кореї, на Кубі та у Боснії і Герцеговині.

Крім проведення з'їздів, Рада готує Бюлетень інновацій, який публікує Міжнародне бюро освіти (Женева, Швейцарія), та CERCLAR (видання Дослідницького центру порівняльної педагогіки, який функціонує у державному університеті Гонконгу) [7]. Під егідою Дослідницького центру також діє віртуальна енциклопедія з порівняльної та міжнародної освіти «Хто є хто» (CIEncyclopedia): база даних з переліком найвизначніших фахівців у цій науковій галузі. До кожного з близько 50-ти підрозділів цієї збірки після біографічного нарису подається бібліографія авторських робіт.

Під егідою Міжнародної Ради у 1996 році започатковано Архів вступних курсів порівняльної та міжнародної освіти (Archive of Introductory Courses of Comparative and International Education) за сприяння Центру порівняльної освіти університету Лойола у Чикаго (США). На офіційному вебсайті цієї бази даних зазначено, що безпосередню участь у діяльності Архіву бере університетське студентське наукове товариство з порівняльної освіти [9].

У 2003 році на симпозіумі МРППТ у США професорами Е. Епстейном, К. Стоун та тоді ще докторантом Б. Коллітом були представлені результати перших тридцяти досліджень, що надійшли до Архіву. Навчальні плани вступних курсів до предмета «Порівняльна педагогіка» (близько 50-ти надходжень) є доступними в архіві АКПМО он-лайн. Переважна більшість матеріалів надійшла від фахівців із Північної Америки, кілька – з університетів Великобританії та Гонконгу, і по одному екземпляру – із Бурунді, Естонії, Індії, Норвегії, ПАР, Фінляндії. Співробітники архіву продовжують запрошувати до співробітництва науковців різних країн, водночас заохочуючи тих, хто вже надіслав матеріали, до їх поновлення. Більшість наукових матеріалів супроводжується інформацією про структуру та тематику розділів, а також рекомендованою літературою. Метою Архіву є, насамперед, допомога у розробці навчальних програм із предмета «Порівняльна педагогіка», що передбачає обговорення авторського бачення змісту відповідних навчальних курсів не тільки із співвітчизниками, а й із зарубіжними колегами.

Незважаючи на те, що порівняльна педагогіка пройшла досить тривалий шлях розвитку, як свідчать праці Г. Єгорова та Н. Лавриченко, єдності поглядів та наукових підходів до проблем цієї науки ще не вироблено [1:19]. Саме тому корисним є такий напрямок діяльності Архіву, як розгортання дискусії довкола переліку фундаментальних праць, так званого канону порівняльної педагогіки, через складання бібліографії праць, рекомендованих до вступних курсів із цієї дисципліни в університетах. Під канонам британські компаративісти Л. Тиклі та

М. Крослі розуміють «літературу, визнану викладачами порівняльної педагогіки такою, що містить основну частину знань, питань, теоретичних і методологічних положень, що визначають порівняльну педагогіку як галузь наукових досліджень» [9]. Укладачі Архіву погоджуються з таким підходом до визначення канону, однак зазначають, що він є далеким від усталеного і в багатьох випадках викликає дискусії. Наявність в абсолютній більшості запропонованих науковцями курсів з порівняльної педагогіки переліків рекомендованої літератури спрощує завдання окреслення такого канону. Нарешті, наявна база даних дає можливість дослідникам та студентам, які планують продовжувати свої дослідження в галузі порівняльної педагогіки, зорієнтуватись у виборі підходящого університету.

Характерно, що діяльність Архіву надихнула на створення іншої бази даних із компаративістики. Організатори нового віртуального проекту, ініційованого Центром порівняльної міжнародної освіти американського університету США Боулінг Грін Стейт, пропонують компаративістам подавати матеріали і з таких наукових галузей, як культурологія, полікультурна педагогіка та психологія, соціологія, тощо. Планується, що для всіх відвідувачів Інтернет-ресурсу будуть доступними програми і плани-конспекти відповідних навчальних курсів, письмові завдання, питання для обговорення, інші матеріали, отримані від кореспондентів [13].

Як свідчить Вікіпедія, більшість дослідницьких центрів, які займаються висвітленням питань у царині порівняльної педагогіки та міжнародної освіти, діють на базі університетів США [2]. Так, Центр міжнародної вищої освіти Бостонського університету видає серію книг «Міжнародна вища освіта», проводить конференції та сприяє дослідженню глобальних перспектив вищої освіти. Одним із напрямків роботи Центру є інформаційна підтримка вебсайту International Higher Education Clearinghouse, який, зокрема, містить інтерв'ю із безпосередніми учасниками міжнародного обміну: студентами і викладачами, а також науковцями та політиками. Про зацікавленість у результатах досліджень Центру свідчить і той факт, що серед спонсорів його діяльності зазначені такі бізнес-структури, як Форд, Тойота, Рокфеллер, корпорація Карнегі, програма Фулбрайт [14].

Як уже зазначалось, активна наукова робота в галузі компаративістики проводиться в Центрі порівняльної педагогіки Чиказького університету Лойола. Професор цього університету Джон Возняк почав викладати курс «Порівняльна педагогіка» ще у 1961 році. Слухачами курсу стали студенти із більше ніж 20-ти країн світу, і сьогодні, як свідчить вебсайт університету, це один із найбільших дослідницьких центрів із педагогічної компаративістики не тільки у США, а й у світі.

Порівняльно-педагогічні студії входять до сфери наукових інтересів Центрив славістичних, євразійських та східноєвропейських досліджень, яких у США налічується шістнадцять. Найбільший з них – центр Дюк – функціонує в університеті Північної Кароліни [3]. Магістерські та докторські програми з міжнародної освіти пропонують слухачам в Інституті педагогічних досліджень при Міжнародному університеті Флориди [6].

Слід відзначити, що питанням університетських обмінів опікується державний департамент освіти США. Зокрема фондом удосконалення післясередньої (postsecondary) освіти департаменту надається грант для проекту PLATO, що був розроблений університетом Лойола Мерімаунт. Цей проект надає можливість всім бажаючим пройти необхідний тренінг перед виїздом для навчання до закордонного університету, підтримує студентів під час його проходження та надає сертифікат за умови виконання заявником програми відрядження. Курси, які забезпечують підготовку до навчання у закордонному університеті, проводить Центр глобальної освіти (*The Center for Global Education*), який функціонує при університеті Південної Каліфорнії. Отже, перед нами яскравий приклад успішного застосування порівняльно-педагогічної теорії у практичних цілях, що частково фінансується за рахунок коштів платників податків [15].

З-поміж університетів США, де активно практикується компаративістика, слід відзначити заснований у 1987 році при Піттсбурзькому університеті Інститут міжнародних педагогічних досліджень. Дослідження, які проводять фахівці із багатьох інших країн світу, стосуються аналізу навчальних програм, порівняння якості знань, оцінки результатів міжнародних освітніх проектів тощо [8].

Як відомо, чимало американських науковців працює в університетах інших країн. Так, фундаторами вищезгаданого проекту CIEncyclopedia Гонконгівського університету стали американські фахівці: у 2006 році першим редактором енциклопедії була Сіна Моссаєб за підтримки професора Джіти Стейнер-Хамсі (Університет Колумбія).

Солідна мережа координаційних центрів із порівняльної (міжнародної) освіти функціонує на європейському континенті. Координує цю діяльність інституція, яка за структурою та методами роботи подібна до МРППТ, - Європейське порівняльно-педагогічне товариство. Товариство засноване у 1961 році і сьогодні компаративістам доступні матеріали двадцяти трьох форумів та сорока двох вісників організації [15]. Президент товариства - Мігель Перейра (Університет Гранади (Іспанія)).

Варта уваги організаційна діяльність Європейської асоціації міжнародної освіти (ЄАМО). Під егідою асоціації щорічно проводяться різноманітні тренінги, семінари, модулі та форуми, за результатами яких публікуються матеріали та проводяться сесії он-лайн. В організаційній структурі ЄАМО є окремі групи та секції за інтересами, що дає змогу підвищувати практичну значущість проваджуваних досліджень. Друкованими органами асоціації є «Форум» («*Forum*») з електронною версією, «Періодичні замітки» («*The Occasional Papers*») та «Періодичне видання для професійного розвитку освітян-міжнародників» («*Professional Development Series for International Educators*»), що надсилається дійсним членам асоціації безкоштовно, а також журнал, у якому висвітлюються дослідження в галузі міжнародної освіти («*The Journal of Studies in International Education*») [5].

Порівняльно-педагогічні дослідження у ФРН, Франції та Великобританії

також набули значного розвитку. Так, у Німеччині функціонує Інститут педагогічних досліджень, реалізується низка наукових проектів, серед яких «Порівняння систем освіти Німеччини та Канади» (за участю науковців обох країн), «Фундаментальне дослідження систем шкільної освіти країн-учасниць проекту міжнародного тесту PISA: Канада, Фінляндія, Нідерланди, Англія, Франція, Швеція» (під егідою Міністерства освіти Німеччини та за участю науковців країн, що досліджуються), «Системи шкільної освіти в Європі», «Якість викладання і засвоєння математики: полікультурний аспект / Піфагор» (спільно з педагогічним інститутом у Цюриху, Швейцарія) [2].

З початком нового тисячоліття активну діяльність на ниві освітньої компаративістики розгорнула Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), штаб-квартира якої знаходиться у Парижі. Зокрема, у 2003 році Центр досліджень у галузі освіти ОЕСР розпочав реєстрацію учасників міжнародного наукового проекту у п'яти країнах світу: Новій Зеландії, Англії, Мексиці, Данії та Швейцарії. За три роки після підготовки останнього звіту було надано узагальнені висновки щодо перспектив практичного застосування одержаних наукових результатів [12]. Слід зазначити, що на підсумковому зібранні, проведеному в Центрі, інформацію про стан справ у освіті країн-учасниць науково-пошукового проекту надавали безпосередньо представники галузевих міністерств та науковці педагогічних факультетів університетів відповідних країн.

У Британії теж є Центр міжнародних педагогічних досліджень (*Research Centre of Education in International Context*), який діє при Батському університеті. Тут розробляють тренінгові курси, які згодом проходять апробацію у літніх навчальних філіях не тільки на теренах країни, а й за її межами. Фахівці Центру надають консультації під час відряджень науковців до різних країн, співпрацюють з представниками міністерств освіти та навчальних закладів Бельгії, Китаю, ОАЕ, Німеччини, Сінгапуру, Таїланду. Центр тричі на рік видає «Журнал досліджень в галузі міжнародної освіти» (*Journal of Research in International Education*) [10]. Це видання є міжнародним і, крім друкованого, має ще й електронний формат. Як і деякі американські університети, Центр координує дипломні та дисертаційні проекти в галузі педагогічної компаративістики, у тому числі й міжнародні.

Міжнародну Раду порівняльно-педагогічних товариств, про яку вже йшлося, було створено на базі Міжнародного комітету порівняльно-педагогічних товариств, який було скликано у 1968 році професором канадського університету Британської Колумбії Джозефом Кацом. Новостворена асоціація поєднувала чотири національні та один регіональний осередки порівняльної педагогіки. У 2007 році МРПТТ налічувала вже тридцять шість членів.

Професор Дж. Кац під час першого конгресу МСПТТ зазначив: «Конгрес сам по собі є свідченням того, що люди працюватимуть разом для досягнення не тільки однотипних, а й відмінних цілей» [11,5]. Крім розгляду адміністративних та юридичних аспектів заснування Ради, форум сфокусувався на двох великих темах: місце порівняльної та міжнародної педагогіки у підготовці вчителів, а також роль та зміст просвітительської допомоги країнам, що розвиваються. Професор Кац заявив, що ці теми «є особливо актуальними у сучасному світі, світі, що ділиться на

заможних та незаможних, на розвинутих та таких, що розвиваються, на зорієнтованих на зовнішній вплив і таких, що більше покладаються на національний досвід... Для компаративістів, зацікавлених у аналізі спільних та відмінних рис освітніх систем різних країн, аналіз науково-педагогічних зв'язків між надрозвиненими країнами та країнами, що розвиваються, становить дуже специфічну проблему» [11,4]. Не всі країни-учасниці МРППТ навіть на той час були однаково зацікавлені у таких дослідженнях. Як тоді, так і значною мірою тепер фахівці зосереджуються переважно на дослідженнях освіти в розвинених індустріальних країнах, а також на теоретичних та методичних питаннях компаративістики.

Слід зазначити, що фінансову та адміністративну підтримку першого Конгресу здійснювала Організація з питань науки, освіти і культури при ООН (ЮНЕСКО). Одна із семи резолюцій міжнародного форуму наголошувала на необхідності створення консультативного відділення при цій організації, що й зумовило розробку нормативних документів МРППТ.

Статут організації постійно вдосконалювався, але його версія, схвалена у 1996 році, залишалася дійсною до 2007 року. У ній задекларовані такі стратегічні цілі:

- сприяти освіті для міжнародного порозуміння в інтересах миру, міжнародного співробітництва, взаємоповаги між народами та дотримання прав людини;
- удосконалювати системи освіти з метою забезпечення рівності прав на освіту.

У переліку цілей фахової діяльності зазначено такі:

- сприяти міжнародним і порівняльно-педагогічним дослідженням у всьому світі, підтримувати академічний статус порівняльної педагогіки як науки;
- сприяти зміцненню контактів фахівців різних регіонів планети, спрямовувати порівняльну педагогіку на розв'язання найбільш актуальних проблем освіти.

Для досягнення зазначених цілей членам МРППТ слід:

- сприяти розвитку порівняльної педагогіки як наукової галузі і навчальної дисципліни;
- підтримувати міждисциплінарну співпрацю у розробці порівняльних підходів до розв'язання педагогічних проблем;
- створювати умови для співробітництва між компаративістами різних країн та регіонів, а також сприяти заснуванню фахових асоціацій та спілок компаративістів;
- підтримувати міжнародні освітні програми та агенції, відповідальні за їхню реалізацію, зосереджуючи увагу дослідників-компаративістів на наріжних проблемах, що стосуються цих програм;
- організовувати дослідницькі проекти, у яких є особлива потреба;
- удосконалювати обмін інформацією про дослідження та методичні напрацювання у порівняльній педагогіці.

Протягом десятиліть МРПШТ підготувала низку друкованих засобів для оприлюднення результатів наукових досліджень. Спочатку публікувалися Бюлетень та Вісник, замість яких згодом з'явився вебсайт. Організація підтримувала проведення наукових досліджень через надання грантів та організацію фахових конференцій, фінансову підтримку наукових видань. Найбільш значущими віхами в її діяльності стали Всесвітні конгреси за участю представників усіх спілок-членів організації. Про досягнення цих конгресів йдеться в книзі «Спільні інтереси, різні цілі: історія Міжнародної Ради порівняльно-педагогічних товариств» [16], ми ж надаємо лише стислу інформацію про ці конгреси (див. Табл. 1).

Таблиця 1.

Всесвітні Конгреси спілок порівняльної освіти

№	Рік	Місце	Тема
1	1970	Оттава, Канада	Освіта та становлення педагога-професіонала. Просвітницька допомога країнам, що розвиваються
2	1974	Женева, Швейцарія	Ефективність і неефективність середніх шкіл
3	1977	Лондон, Великобританія	Уніфікація та диверсифікація освіти
4	1980	Токіо, Японія	Традиції та інновації в освіті
5	1984	Париж, Франція	Залежність та взаємозалежність в освіті. Роль порівняльної педагогіки
6	1987	Ріо-де-Жанейро, Бразилія	Освіта, криза та реформа
7	1989	Монреаль, Канада	Розвиток, спілкування, мова
8	1992	Прага, Чехословаччина	Освіта та демократія
9	1996	Сідней, Австралія	Традиція, сучасність та постмодернізм
10	1998	Кейптаун, ПАР	Освіта, справедливість та реформа
11	2001	Чунгбук, Корея	Нові виклики, нові парадигми: освіта на

			порозі XXI століття
12	2004	Гавана, Куба	Освіта та соціальна справедливість
13	2007	Сараєво, Боснія і Герцеговина	Живучи разом: освіта та діалог між культурами

Цікавим видається той факт, що наступний конгрес МРППТ, який відбудуватиметься 14-19 червня 2010 року у Стамбулі під назвою «Перспективи партнерства та нові можливості для реформ у освіті й суспільстві», прийматиме державний університет Туреччини Богазісі, котрий було засновано у 1863 році як коледж Роберт, і на той час це був перший заклад вищої освіти США, який діяв поза межами країни [18].

На кожному конгресі Генеральна асамблея спілки проводить збори членів МРППТ. Її члени звітують про свою роботу за період, що минув після останньої асамблеї, приймають необхідні рішення щодо організаційних та інших питань. У період між конгресами керівництво спілкою здійснює Виконавчий комітет (президент, два віце-президенти, генеральний секретар та скарбник), який скликається на нараду щонайменше один раз щороку.

Згідно зі Статутом 1996 року Голову Ради обирають з-поміж претендентів, яких пропонує спеціальний комітет. МРППТ має також двох віце-президентів, один призначається від країни, що приймала останній конгрес, інший – від країни, що прийматиме наступний конгрес. Виконавчий комітет збирає президентів або інших представників усіх організацій-учасниць. Традиційно голови робочих комісій також запрошуються на ці збори. У 2007 році робочі комісії відповідали за нових членів; фінанси та збір коштів; публікації і дослідження; спеціальні проекти.

Серед п'ятьох товариств-засновників МРППТ у 1970 році були:

- Товариство порівняльної та міжнародної освіти США;
- Європейська спілка порівняльної освіти;
- Японське товариство порівняльної освіти;
- Канадське товариство порівняльної та міжнародної освіти;
- Корейське товариство порівняльної освіти.

У 2007 році МРППТ налічувала тридцять шість порівняльно-педагогічних спілок із різних країн, які зазначені в наведеній нижче таблиці.

Таблиця 2

Члени МРППТ станом на 2007 рік

Назва організації українською мовою	Назва організації за В.Мейсманн та ін. [16]
-------------------------------------	---

Асоціація педагогів Куби (Секція компаративістики)	Asociacion de Pedagogos de Cuba (Seccion de Educacion Comparada)
Французька асоціація розвитку порівняльної педагогіки та міжнародних обмінів	Association francaise pour le developpement de l'education comparee et des echanges
Асоціація порівняльної педагогіки франкомовних країн	Association francophone d'education comparee
Товариство порівняльної педагогіки та міжнародної освіти Австралії та Нової Зеландії	Australian and New Zealand Comparative and International Education Society
Британська асоціація порівняльної педагогіки та міжнародної освіти	British Association for International and Comparative Education
Болгарське товариство порівняльної педагогіки	Bulgarian Comparative Education Society
Китайське товариство порівняльної педагогіки	Chinese Comparative Education Society
Китайське товариство порівняльної педагогіки – Тайпей	Chinese Comparative Education Society-Taipei
Секція порівняльної педагогіки Чеського педагогічного товариства	Comparative Education Section of the Czech Pedagogical Society
Азійське товариство порівняльної педагогіки	Comparative Education Society of Asia
Європейське товариство порівняльної педагогіки (ЄТПП)	Comparative Education Society in Europe (CESE)
Товариство порівняльної педагогіки Гонконгу	Comparative Education Society of Hong Kong
Товариство порівняльної педагогіки Індії	Comparative Education Society of India
Товариство порівняльної педагогіки Філіппін	Comparative Education Society of the Philippines
Товариство порівняльної педагогіки та міжнародної освіти	Comparative and International Education Society
Товариство порівняльної педагогіки та міжнародної освіти Канади	Comparative and International Education Society of Canada
Товариство порівняльної педагогіки Казахстану	Council on Comparative Education of Kazakhstan
Єгипетське товариство порівняльної педагогіки та адміністрування освіти	Egyptian Comparative Education and Educational Administration Society
Грецька спілка порівняльної педагогіки	Greek Comparative Education Society
Угорське педагогічне товариство (Секція порівняльної педагогіки)	Hungarian Pedagogic Society (Comparative Education Section)
Товариство порівняльної педагогіки Ізраїлю	Israel Comparative Education Society
Корейське товариство порівняльної педагогіки	Korean Comparative Education Society
Японське товариство порівняльної педагогіки	Japan Comparative Education Society
Середземноморське товариство порівняльної педагогіки	Mediterranean Society of Comparative Education
Нідерландське товариство	Nederlandstalig Genootschap voor

порівняльної педагогіки	Vergelijkende Studie van Opvoeding en Onderwijs
Скандинавське товариство порівняльної педагогіки та міжнародної освіти	Nordic Comparative and International Education Society
Польське товариство порівняльної педагогіки	Polish Comparative Education Society
Російська спілка порівняльної педагогіки	Russian Council of Comparative Education
Німецьке товариство порівняльної педагогіки та міжнародної освіти	Sektion International und Interkulturell Vergleichende Erziehungswissenschaft in der Deutschen Gesellschaft für Erziehungswissenschaft
Італійська секція ЄТПП	Sezione Italiana della CESE
Товариство порівняльної педагогіки Аргентини	Sociedad Argentina de Estudios Comparados en Educacion
Товариство порівняльної педагогіки Іспанії	Sociedad Española de Educación Comparada
Товариство порівняльної педагогіки Мексики	Sociedad Mexicana de Educación Comparada
Товариство порівняльної педагогіки Бразилії	Sociedade Brasileira de Educaçgo Comparada
Товариство порівняльної педагогіки та історії педагогіки ПАР	Southern African Comparative & History of Education Society
Товариство порівняльної педагогіки Туреччини	Turkish Comparative Education Society

Загальні цілі кожної із зазначених у таблиці організацій узгоджуються з цілями МРППТ. Вони передусім передбачають сприяння науковим порівняльно-педагогічним дослідженням та діалогу між науковцями з різних частин світу. Деякі товариства вносять до загального переліку цілей власні, адаптовані до потреб їхньої діяльності доповнення.

Серед членів Міжнародної Ради є невеликі товариства, що налічують менше, ніж кілька десятків членів, але є й такі, що мають у своєму складі тисячі фахівців. У той час, як більшість членів МРППТ є незалежними товариствами, деякі з них мають лише секції при інших організаціях. Деякі члени спілки видають журнали, більшість товариств проводять періодичні конференції. Утворення нових порівняльно-педагогічних осередків, як і їх членство в МРППТ, є динамічним процесом, і це добре видно з наведених нами таблиць (табл. 3, 4, 5, 6).

Таблиця 3

Хронологія заснування порівняльно-педагогічних товариств

Роки	Порівняльно-педагогічні організації
1950-1960	США
1960-1970	Європа, Чехословаччина, Японія, Великобританія, ФРН, Канада, Південна Корея, МРППТ (1970)

1970-1980	Франкомовні країни, Австралія, Голландськомовні країни, Китай-Тайпей, Іспанія, Китай, Індія, Лондон (LACE), Аргентина ¹
1980-1990	Італія, Бразилія, Росія, Гонконг, Єгипет, Колумбія, Угорщина, Нігерія, Ізраїль, Чехія
1990-2000	Болгарія, Греція, Польща, ПАР, Азія, Франція, Португалія, Скандинавія, Україна
2000-2007	Куба, Філіппіни, Середземномор'я, Мексика, Аргентина, Казахстан, Єгипет, Туреччина

Таблиця 4

Призупинення діяльності порівняльно-педагогічних осередків

Роки	Порівняльно-педагогічні організації
1960-1970	Чехословаччина
1970-1980	
1980-1990	Лондон (LACE) ¹
1990-2000	Колумбія, Нігерія, Єгипет, Аргентина ¹
2000-2007	Україна, Португалія

¹ Два національних товариства з'явилися та припинили свою діяльність, але згодом у цих країнах з'явилися нові товариства (Аргентина, Єгипет). LACE=Лондонська асоціація освітян-компаративістів.

Хронологія засування порівняльно-педагогічних товариств, які не приєдналися до МРППТ²

Роки	Порівняльно-педагогічні організації
1980-1990	Венесуела
1990-2000	Румунія, Албанія, Африка
2000-2007	Арабський світ

Таблиця 5 продовжує класифікацію за характером та географічним положенням 36-ти товариств-членів, які існували на початок 2007 року. Класифікуючи спілки за географією (і зараховуючи до європейського регіону франко- та голландськомовні спілки), можна констатувати, що найбільша кількість осередків педагогічної компаративістики виникла в Європі та Азії. Одне товариство функціонувало в Австралії та Новій Зеландії, але жодне безпосередньо не належало до регіону Південна Океанія. Африка, як і Латинська Америка, представлена лише кількома організаціями, які займаються порівняльно-педагогічними дослідженнями.

Таблиця 5

Члени МРППТ – видова та географічна класифікація³

Вид	Кількість	Частка від загальної кількості організацій-учасниць МРППТ (%)
Національні	28	78
Регіональні	6	17
Засновані на спільності мов	2	5
Всього	36	100

Регіон	Кількість	Частка від загальної
--------	-----------	----------------------

² Примітка: Інформація стосується заснування товариств, а не їх вступу до МРППТ.

³ Примітка: Таблиця відображає членство організацій-учасниць МРППТ станом на січень 2007 року.

		кількості організацій-учасниць МРППТ (%)
Європа	16	44
Азія	11	30
Північна Америка	3	8
Латинська Америка	3	8
Африка	2	6
Австралія та Океанія	1	3
Всього	36	100

Таблиця 6 містить перелік президентів та генеральних секретарів МРППТ у 1970-2007 рр., які змінювали один одного, дотримуючись принципів наступності і спадковості, зокрема у веденні документації. Наразі найбільш відомою є доба Реймонда Риби, оскільки нагромаджені тоді документи згодом були взяті за основу для написання історії Міжнародної Ради Порівняльно-педагогічних Товариств.

Таблиця 6

Президенти та генеральні секретарі МРППТ, 1970-2007 рр.

Президенти	Генеральні секретарі
Джозеф Кац (1970-1974)	Анне Хаморі (1970-1978)
Брайан Холмс (1974-1977)	Ліо Ферніг (1978-1982)
Масунорі Хірацука (1977-1980)	Реймонд Риба (1983-1996)
Ервін Х. Епстейн (1980-1983)	Вендра Мейсманн (1996-2000)
Мішель Дебевіс (1983-1987)	Марк Брей (2000-2005)
Вендра Мейсманн (1987-1991)	Крістін Фокс (2005-)
Вольфганг Міттер (1991-1996)	
Девід Н. Вілсон (1996-2001)	
Анне Хіклін-Хадсон (2001-2004)	

Аналізуючи організаційні засади діяльності координаційних центрів педагогічної компаративістики, приходимо до висновку, що зарубіжні науковці чимало досягли в цьому напрямі. І важливо, щоб вітчизняні фахівці в галузі порівняльної педагогіки скористалися цими напрацюваннями і поживили контакти із зарубіжними колегами. Вочевидь назріла необхідність створення української асоціації з порівняльної педагогіки, яка б координувала ці процеси, спрямовувала зусилля вітчизняних компаративістів як на розв'язання актуальних проблем світової педагогіки, так і на творче запозичення кращого зарубіжного досвіду з метою розбудови національної системи освіти.

Список використаних джерел:

1. Єгоров Г., Лавриченко Н. Тенденції розвитку порівняльної педагогіки за кордоном // *Шлях освіти*. – №1. - 1999. – С. 19-24.
2. Універсальний Інтернет-довідник Вікіпедія (англійською мовою). *Comparative Education* – Режим доступу: <http://www.wikipedia.org>.
3. Center for Slavic, Eurasian and East European Studies at University of North Carolina), – Режим доступу: www.duke.edu/web/CSEEEES.
4. *Comparative Education Society of Europe* – Режим доступу: <http://www.cese.org>
5. *European Association of International Education*. – Режим доступу: <http://www.eaie.org>
6. *FIU International Institute of Educational Development* <http://www.fiu.edu/~iied/>
7. *Hong-Kong University, Research Center for Comparative Education*. – Режим доступу: <http://www.hku.hk/cerc>
8. *Institute of International Education Studies at Pittsburgh University*. – Режим доступу: <http://iise.pitt.edu/>.
9. *Archive of Introductory Courses of Comparative and International Education*. – Режим доступу: <http://www.luc.edu/cce/ciecap.shtml> (вебсайт АКПМО)
10. *Journal of Research in International Education*. - Режим доступу: <http://www.sagepub.co.uk/journal>
11. Katz J. *The Purpose, Plan and Program for the World Congress of Comparative Education Societies // Proceedings of the First World Congress of Comparative Education Societies*. Ottawa: Secretariat, World Council for Comparative Education. – 1970. – P. 4-5.
12. *OECD Center for Research in Education*. – Режим доступу: <http://www.oecd.org>
13. *The Center of Comparative and International Educational at Bowling Green State University*. – Режим доступу: <http://www.bgsu.edu/departments/math>
14. *The Center of International Higher Education at Boston University*. – Режим доступу: http://bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/Center.html
15. *University of Southern California Center of International Education*. – Режим доступу: <http://www.globaled.us>
16. Masemann V., Bray M., Manzon M. *The World Council of Comparative Education Societies (WCCES) // Common Interests, Uncommon Goals: Histories of the World Council of Comparative Education Societies*. - Comparative Education Research Centre, 2007. – P. 1-12.
17. *World Council of Comparative Education Societies*. – Режим доступу: <http://www.wcces.net>
18. *XIV Congress of World Council of Comparative Education Societies*: <http://www.wcces2010.org/>